HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

במאי עסקינן. נכנס לבקרו: לפילו יושב נמי. יהא מותר שהרי נכנסי חולה אין לסורין על המבקר ומותר ליהנות ממנו: **אי בשנכנסי כו'.** ולהכי צריכא יושב ביישיבה שלא יהנה ממנו: **לפי' עומד**(ב) **נא.** להשתא היא לו שהנהנה: **ובמקום שנוטלין שכר על הישיבה.** שכר שהוצרך לבקר את החולה ויושב עמו לנוחותו ומשכירין אותו: **ואין נוטלין**(ג) **על העמידה.** ולהכי צריכא יושב שאם היה יושב המבקר בחנם מוותר היה לו שכרו ומהנהו אם לא יטול שכר מצד עומד הואיל ואין נוטלין שכר על העמידה מותר: **מאי פסקא.** דעל זה נוטלין שכר ולא על זה: **על העמידה לא נצי למשקל.** דערמי הוא דכך הוא(ד) בכל מקום ולהכי עומד מצד לא יושב דכיון דליכא שכר [על העמידה] לא מהני ליה כלל: **ואיבעית אימא.** לעולם בשנכנסי מבקר מסורין על החולה ואפילו במקום שאין נוטלין שכר על הישיבה. ודקאמרת לפי' יושב נמי כדקאמר רבי שמעון בן גליקים לקמן (דף מב:) לענין שביעית(ה) : **גזירה שמא ישהא בעמידה הלא נמי שמא ישהא בישיבה.** ושהייה דישיבה ולמי הנאה היא לחולה ולהכי לא יושב עמו. ואי קשיא לפילו עומד נמי לא גזרה שמא ישהא בעמידה הא לא קשיא דהתם כיון דלכל מפירי דשהא ליכא למימר דלמא מגד דלכיל שהייה תמן מע"ג דקאי והכא לא לכל משום הכי קאי: (לא מצאתי יותר מזה הלשון וזהו לשון ר"י) : **ג) למחרוסת.** לעבודתו. והואיל וקי"ל(ו) יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זך אינה הנאה למודר אם זה מפרנס עבדיו: **לפטומת עצידה.** לטחינה לשמיטה וטמיהה לעובד כוכבים: **המודר הנאה מחבירו נכנס לבקרו עומד מצד לא יושב.** כדמפרש לקמן(ז) : **ה) לפילו יושב נמי.** לחוי להא מבקר מותר בנכסי חולה: **לפילו עומד**(ו). להא מסור בדריסת הרגל: **לעולם בשנכנסי מבקר מסורין על החולה. ומשום הכי עומד מצד לא יושב כדמפרש בגמרא: במקום שנוטלין שכר על הישיבה.** דהיושב לפני החולה משתכר פורתא משום דקעביד ליה לוותא בעלמא והלכך ביישיבה מסור משום דקא מהני ליה להוא מגרת דיתיב לגיעים מחבינת דיתיב קמיה: **אבל בעמידה דמותר.** משום דלא קמהני ליה ולא מידי להא לא עביד למיתב מגרת מעמידה: **מאי פסקא.** הא קמ"ל מע"ג דליכא דוכתא שנוטלין שכר על הישיבה מצד לא על העמידה (ו). והיינו טעמא דבעמידה מותר מצד לא ביישיבה כדאמר ר"ש בן גליקים בשילהי פירקין(ו) גבי שביעית: (תס"ר כל"ן) **שהרי עומד ומוכל.** גזירה שמא ישהא בישיבה מרובה והוי הנאת חולה. ומ"ת נגזור בעמידה כי היכי דגזרינן התם בעמידה לא קשה דליכא למיגזר שמא ירבה בעמידה אצל לא ביישיבה שהוא לו לזה ליצא גזירה שמא ישהא בישיבה: **לעולם בשנכנסי חולה מסורין על המבקר.** (ח) וכשאין נוטלין שכר על העמידה ולהכי מותר בעמידה להא לאו מן חיותיה נדר כדאמר לקמן(ו) כל המבקר את החולה גורם לו שיחיה ולהכי מותר: **הא לפסקא בעמידה.** מבקרו בעמידה דמהא לא מדריה (י) מצד בישיבה מדריה: **חלה הוא.** המדיר מותר לבקרו: **חלה נמי.**(כ) מודר שולטו בשוק עם עסקי נמי: **היינו דשני ליה הוא נמי.** דלילו בשחלה הוא מותר ליכנס לפס להא לא מדריה מן חיותיה מצד כשחלה נמי לילו נכנס לבקרו להא ליכא חיותא דמדיר: **אלא לשמואל דאמר כו' מאי שנא הוא.** דמותר ומ"ש נמי לאסור הא בעמידה ליכא הנאה כלל אלא ודאי בנכסי חולה מסורין על המבקר מיירי וכדעולא וקשיא לשמואל: **אמר לך שמואל כו' ובריית.** מודינא דהכי הוא כדמוקי לה עולא בנכסי חולה מסורין על המבקר מיהו בריית ל"ש עומד ול"ש יושב ודיקא נמי מדקתני סתמא חלה הוא נכנס לבקרו לפי' יושב: **מאי פסקא.** דמתני' בנכסי מבקר מסורין על החולה: **מתניתין**

במאי עסקינן אי בשנכנסי מבקר אסורין על חולה אפילו יושב נמי אי בשנכנסי חולה אסורין על המבקר אפי' עומד נמי לא אמר שמואל א"לעולם בשנכנסי מבקר אסורין על החולה ובמקום שנוטלין שכר על הישיבה ואין נוטלין שכר על העמידה מאי פסקא הא קא משמע לן דאף במקום שנוטלין שכר על הישיבה בעי למשקל על העמידה לא בעי למשקל ואיבעית אימא (ו) כדרבי שמעון בן אליקים גזירה שמא ישהא בעמידה הכא נמי גזירה שמא ישהא בישיבה עולא אמר לעולם בשנכנסי חולה אסורין על המבקר וכגון דלא אדריה מן חיותיה אי הכי אפילו יושב נמי הא אפשר בעמידה מיתיבי חלה הוא נכנס לבקרו חלה בנו שואלו בשוק בשלמא לעולא דאמר בשנכנסי חולה אסורין על המבקר וכגון דלא אדריה מן חיותיה שפיר אלא לשמואל דאמר בשנכנסי מבקר אסורין על החולה מאי שנא הוא ומאי שנא בנו אמר לך מתניתין בשנכנסי מבקר אסורין על החולה ברייתא בשנכנסי חולה אסורין על המבקר מאי פסקא אמר רבא (ו)(אמר) שמואל

מתניתין

אי בשנכנסי מבקר לסורין על החולה לפילו יושב נמי. דעומד מצי טעמא שרית ליה משום דמבקר מלוה דנפשיה עדיף והכי דמחולה מתהני ממילא שרי וכיון שכן לפילו יושב נמי שית לך למישרי מהאי טעמא: **ואי בשנכנסי חולה לסורין על המבקר לפילו עומד נא.** שהרי נהנה בדריסת הרגל ומשום מלוה ליתא ליה למתניתי מיסורא: **לפי' במקום שנוטלין שכר על הישיבה וכו'.** ס"ל דה"פ לחכי"ת דוכתי שהחמירו על עצמן שלא ליטול שכר לפי' מיסיבה אע"פ שהוא מותר משום דמלות ביקור די לה בעמידה ופ"ה כדי שלא יבטל ליטול שכר על העמידה החמירו על עצמן שלא ליטול שכר לף על פי שמותר ובתותן מקומות אין עומד בין יושב שרי לישיבה נמי לדידהו מלוה שלא לפי' במקום שאין מחמירין על עצמן אפ"ה על העמידה לא שרי להו למשקל ומ"ש פסיק תנא ותני נכנס לבקרו עומד בכולהו דוכתי דמלוה קעביד ולידך ממילא מתהני לפילו יושב נמי בכולהו דוכתי דמקום שאין מחמירין על עצמן בישיבה ליכא מלוה ומשלא חולה חייב בשכרו וכשאינו נוטל ממנו כלום נמלא מהנהו: **ואי בעית אימא כדאמר ר' שמעון בן גליקים.** לקמן בפרקין (דף מב:). וה"ק דינא דמתניתין בכולהו דוכתי אית ליה ואפילו במקום שאין נוטלין שכר לא על העמידה ולא על הישיבה ונהי דבההוא דוכתא מדינא דין עומד בין יושב שרי לפי' כי גזרינן שמא ישהא בישיבה יותר מכדי הלורך וכי היכי דגזרינן גזרה בכולהו דוכתי לית להו למעבד הכי בלא חגרת אבל בעמידה לא גזרינן שמא ישהא בה יותר מכדי הלורך כמו שנפרש עלה בהמיה בס"ד: **עולא אמר לעולם בשנכנסי חולה לסורין על המבקר.** וכ"ת מ"כ לפי' עומד ליתסר משום הלא לדריה במילתא דלא שכיחא כלומר דמסתמא חולה כי לדריה למבקר לא לדריה במילתא דלריכא ליה כי הכא שהחולה נהנה ממנו בביקורו. ואיכא נסתי דגרסי וכגון הלא לדריה מן חיותיה ולהך נסחא נמי לא דבעי לאתר הכי בפירוש הלא דמסתמא למילתיה הכי מיתא והכי מוכחא הך מיתיבי דמייתי בסמוך: **מיתיבי חלה הוא נכנס לבקרו כו'.** היינו דשמעי בין הוא לבנו דחלה הוא נכנס לבקרו משום דמסתמא מן חיותיה לא לדריה וחלה בנו שואלו בשוק אבל מצד אביו ליכנס לביתו דלפסקא דחיפלו מן חיותיה לדריה. והא מוכחא דכי אמרינן מן חיותיה לא לדריה מסתמא הוא לאתר הכי אף על גב דלא פריש דאי בעינן לפרושי אמאי קשיא לעולא מ"ס הוא ומ"ס בנו מי פריש בתרוייהו שרי ואי לא פריש בתרוייהו אסור אלא ודאי בסתמא עסקינן וסתם הוי כמפרש לגבי דידיה אבל לא לגבי דלריה: **אלא לשמואל דאמר בשנכנסי מבקר אסורין על חולה מ"ס הוא ומ"ס בנו.** כלומר דלדריה בבנו שרי טפי שאינו מודר ממנו ואי מודר נמי מבנו מ"ס הוא ומ"ס בנו בתרוייהו אית ליה למימר נכנס לבקרו עומד: **אמר לך.** שמואל אין ודאי דבריית מתוקמא בשנכנסי חולה אסורין על המבקר דמודינא בסתמא דידך דמסתמא מחיותיה לא לדריה ואמינא נמי טפי מינך דלפילו מיסיבה לא לדריה ומשום הכי לא מצינא לאוקמי מתניתין כדמוקמית לה דהיינו בנכסי חולה אסורין על המבקר דל"ה לפי' יושב נמי שרי ליסיבה בחולה הוא ולא לדריה: ולעניין הלבה קיימא לן כשמואל דכיון דרבא מפרש מילתיה ואמר דמתני' דיקא ליה הכי הלכתא כוותיה הלכך בשנכנסי חולה אסורין על

בנו. למה לי יבקרנו מעומד הא מלוה קעביד וגם אין הנאתו אסורה על החולה: **מאי פסקא.** שדרך הבריית לשנות בענין זה ומשמעה בענין זה:

לט א מיי' פ"ו מהל' נדרים הל' ח סמג לאוין רמב טוש"ע י"ד סי' רכח סעיף ד:

תוספות

אפי' עומד. דקא מתהני מדריסת הרגל: **במקום שנוטלין שכר על הישיבה.** לכך אסור לבקר בחנם אבל בעמידה לאין נוטלין שכר עליה מותר בחנם דמלוה קעביד: **על העמידה לא בעי למשקל.** כיון דמלוה הוא ויש לו לעשות בחנם. על הישיבה בעי למשקל ואסור לעשות לו בחנם: **דלא אדריה מחיותיה.** כלומר היינו טעמא דעומד ופע"ג דלדריה מן חיותיה לא היה דעתו לאסור שלא יוכל לבא כלל בעבור ביקור חולה כי החולה יהיה נצטער המבקרו שמבקר לחולה אסור לבא לבית החולה כל זמן שלא חי נפש כגון שמלילה ואמיתי אינו יכול לקבל ממנו: **היינו דשאני בין הוא לבנו.** למחיות בנו לדריה: **ב"ש הוא וב"ש** מהתם מדריה הכא לא מדריה: **אי בשנכנסי חולה אסורין על המבקר.** דטעמא דמצי טעמא דנפשיה עדיף והכי דמחולה מתהני ממילא שרי וכיון שכן לפילו יושב נמי אית לך למישרי מהאי טעמא: **ואי בשנכנסי מבקר אסורין על החולה לפילו עומד נא.** שהרי נהנה בדריסת הרגל ומשום מלוה ליתא ליה למתניתי מיסורא: **לפי' במקום שנוטלין שכר על הישיבה וכו'.** ס"ל דה"פ לחכי"ת דוכתי שהחמירו על עצמן שלא ליטול שכר לפי' מיסיבה אע"פ שהוא מותר משום דמלות ביקור די לה בעמידה ופ"ה כדי שלא יבטל ליטול שכר על העמידה החמירו על עצמן שלא ליטול שכר לף על פי שמותר ובתותן מקומות אין עומד בין יושב שרי לישיבה נמי לדידהו מלוה שלא לפי' במקום שאין מחמירין על עצמן אפ"ה על העמידה לא שרי להו למשקל ומ"ש פסיק תנא ותני נכנס לבקרו עומד בכולהו דוכתי דמלוה קעביד ולידך ממילא מתהני לפילו יושב נמי בכולהו דוכתי דמקום שאין מחמירין על עצמן בישיבה ליכא מלוה ומשלא חולה חייב בשכרו וכשאינו נוטל ממנו כלום נמלא מהנהו: **ואי בעית אימא כדאמר ר' שמעון בן גליקים.** לקמן בפרקין (דף מב:). וה"ק דינא דמתניתין בכולהו דוכתי אית ליה ואפילו במקום שאין נוטלין שכר לא על העמידה ולא על הישיבה ונהי דבההוא דוכתא מדינא דין עומד בין יושב שרי לפי' כי גזרינן שמא ישהא בישיבה יותר מכדי הלורך וכי היכי דגזרינן גזרה בכולהו דוכתי דלית להו למעבד הכי בלא חגרת אבל בעמידה לא גזרינן שמא ישהא בה יותר מכדי הלורך כמו שנפרש עלה בהמיה בס"ד: **עולא אמר לעולם בשנכנסי חולה לסורין על המבקר.** וכ"ת מ"כ לפי' עומד ליתסר משום הלא לדריה במילתא דלא שכיחא כלומר דמסתמא חולה כי לדריה למבקר לא לדריה במילתא דלריכא ליה כי הכא שהחולה נהנה ממנו בביקורו. ואיכא נסתי דגרסי וכגון הלא לדריה מן חיותיה ולהך נסחא נמי לא דבעי לאתר הכי בפירוש הלא דמסתמא למילתיה הכי מיתא והכי מוכחא הך מיתיבי דמייתי בסמוך: **מיתיבי חלה הוא נכנס לבקרו כו'.** היינו דשמעי בין הוא לבנו דחלה הוא נכנס לבקרו משום דמסתמא מן חיותיה לא לדריה וחלה בנו שואלו בשוק אבל מצד אביו ליכנס לביתו דלפסקא דחיפלו מן חיותיה לדריה. והא מוכחא דכי אמרינן מן חיותיה לא לדריה מסתמא הוא לאתר הכי אף על גב דלא פריש דאי בעינן לפרושי אמאי קשיא לעולא מ"ס הוא ומ"ס בנו מי פריש בתרוייהו שרי ואי לא פריש בתרוייהו אסור אלא ודאי בסתמא עסקינן וסתם הוי כמפרש לגבי דידיה אבל לא לגבי דלריה: **אלא לשמואל דאמר בשנכנסי מבקר אסורין על חולה מ"ס הוא ומ"ס בנו.** כלומר דלדריה בבנו שרי טפי שאינו מודר ממנו ואי מודר נמי מבנו מ"ס הוא ומ"ס בנו בתרוייהו אית ליה למימר נכנס לבקרו עומד: **אמר לך.** שמואל אין ודאי דבריית מתוקמת בשנכנסי חולה אסורין על המבקר דמודינא בסתמא דידך דמסתמא מחיותיה לא לדריה ואמינא נמי טפי מינך דלפילו מיסיבה לא לדריה ומשום הכי לא מצינא לאוקמי מתניתין כדמוקמית לה דהיינו בנכסי חולה אסורין על המבקר דל"ה לפי' יושב נמי שרי ליסיבה בחולה הוא ולא לדריה: ולעניין הלבה קיימא לן כשמואל דכיון דרבא מפרש מילתיה ואמר דמתני' דיקא ליה הכי הלכתא כוותיה הלכך בשנכנסי חולה אסורין על

הגהות הב"ח

(א) גמ' כדרבי שמעון בן אליקים. נ"ב סוף דף מב ע"ב: (ב) רש"י ד"ה לפי' עומד נמי לג': (ג) ד"ה ואין נוטלין שכר על העמידה וכו' שם המבקר מודר היה שוכרו ומהנהו: (ד) ד"ה על העמידה וכו' דכך הוא המנהג בכל מקום: (ה) ד"ה ואיבעי' אימא הל"ג עם ד"ה גזירה וכו' הכא נמי גזירה שמא ישהא וכו' אלא מגד דלכיל שהייה תמן מע"ג דקאי אבל הכא לא שהה תמן וקאי לא מצאתי יותר מזה הלשון וזהו לשון אחר למנהרותא כל"ל ותיבות משום הכי ותיבות אמר ליה נמחקו: (ו) ד"ה לפי' עומד נמי להא: (ז) ד"ה מאי פסקא וכו' על העמידה הם"ד ותם"כ מ"ה ואב"א היינו טעמא וכו' נגי שביעית הם"ד ותם"כ מ"ש גזירה שמא ותיבות אבל כאן שהרי עומד ותיבות ואוכל אבל הכא לא מטעם: (ח) ד"ה לעולם בשנכנסי מסורין על המבקר ולהכי מותר בעמידה כל"ל ותיבות וכשאין נוטלין שכר על העמידה וכו': (ט) ד"ה הא לפסקא בעמידה מבקרו בעמידה דמקל לן לדריה שאין נוטלין שכר על העמידה אבל ביישיבה לדריה הם"ד: (י) ד"ה חלה הוא נמי ותם"כ מ"ה שפיר. היינו: